

Nr 840

Av fru **Gärde Widemar m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 103, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till stöd åt konstnärlig verksamhet m. m.*

(Lika lydande med motion nr 687 i Första kammaren)

Ett kulturpolitiskt program

I proposition nr 103 föreslås vissa förbättringar i det statliga kulturstödet. De föreslagna förbättringarna är ett led i fullgörandet av det programutkast på kulturområdet, som lämnades i proposition nr 56 år 1961. Upprustningen är på vissa områden betydande, och propositionen innebär i flera avseenden ett steg i rätt riktning.

Vid sidan av att vi på vissa punkter — som närmare redovisas i det följande — har en från propositionen något avvikande mening har vi i metodiskt avseende vissa långtgående önskemål, som vi inledningsvis vill framföra.

Genom personalförstärkningen i ecklesiastikdepartementet och tillkomsten av ett statligt kulturråd har kraftigt ökade resurser erhållits för en mera samlad överblick över det fria kulturområdet. Enligt vår mening är det angeläget att dessa resurser utnyttjas till ett mera systematiskt programarbete på detta område. Vilken form i övrigt ett sådant programarbete skall ges är det för närvarande svårt att ha någon uppfattning om. Ett antal expertundersökningar och parlamentariska utredningar har genomförts avseende olika kulturområden och lämnat ett rikhaltigt material för fortsatta överväganden. Det samlande greppet har dock saknats. Härvidlag är ett fortsatt utredningsarbete av största vikt för att lägga grund till ett arbetsdugligt och långsiktigt kulturprogram. Problemet är inte bara att genom olika punktvisa åtgärder stöda den ena eller andra konstnärgruppen utan också att söka åstadkomma en förbättring av hela den kulturella miljön i syfte att skapa ett vänligt kulturklimat.

Till de frågor som måste beredas plats i ett allmänt kulturpolitiskt programarbete hör decentraliseringen av den kulturella verksamheten. Den koncentrationstendens till större städer, speciellt Stockholm, som sedan länge präglat kulturlivet utgör en icke önskvärd snedvridning av detta. I det sammanhanget är behovet stort att genom stimulansåtgärder från statens sida söka öka kommunernas kulturinsatser.

En annan fråga av betydelse är förhållandet de olika konstarterna emellan och möjligheterna att i samarbete mellan teater, dans, musik och konst

skapa fler alternativa kulturarter i landet. Av avgörande betydelse är också problemen om kulturkonsumtionen, distributionens metoder, försäljning osv. Även utbildningsfrågorna på kulturområdet och relationerna mellan det yrkesmässigt bedrivna kulturlivet och olika amatörverksamheter förtjänar uppmärksamhet i ett allmänt programarbete. Kulturlivets föränderlighet med nya tendenser och yttringar utgör en sida av hela detta problemkomplex som måste beaktas.

Ökat konstnärsstöd

I proposition nr 103 föreslås en viss uppräknig av anslagen till konstnärsstipendier. Emellertid prutar departementschefen ganska avsevärt på vissa av äskandena om ökat stipendiestöd. Den största förtjänsten i propositionens förslag kan därför sägas ligga i att maximibeloppen för de enskilda stipendierna höjs. Vi anser emellertid att de skäl för en utökning av antalet stipendier som anförts av Akademien för de fria konsterna resp. Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys) är så starka att de bör få föranleda ett i förhållande till regeringens förslag ytterligare höjt anslag.

Enligt vad Akademien för de fria konsterna anför är de medel som statsmakterna ställer till förfogande åt konstnärer inom måleri m. m. så begränsade att de endast täcker en ringa del av det föreliggande behovet. Det är också en allmän iakttagelse att bland de stora grupperna av utövande konstnärer är de inom måleriet verksamma personerna för närvarande särskilt missgynnade i bidragshänseende. Den relativt blygsamma höjning av ifrågavarande anslag från 230 000 kr. till 331 000 kr. som Kungl. Maj:t föreslår räcker inte till för att skapa bättre proportioner mellan de olika stödformerna.

Behovet av stipendier till den s. k. fria gruppen av konstnärliga yrkesutövare är överväldigande, anser Klys och anför som exempel att inte mindre än 560 ansökningar om stipendium eller understöd inkommit från denna grupp under föregående år. Klys begär därför att sammanlagt en miljon anslås till stipendier åt gruppen »konstnärer i övrigt» under nästa budgetår. Kungl. Maj:t föreslår å sin sida en begränsning av anslaget till 612 000 kr.

Av anförda skäl anser vi det rimligt att anslaget till konstnärsstipendier uppräknas ytterligare något. Vi föreslår att till stipendier åt konstnärer inom måleri m. m. anslås 500 000 kr. samt att till stipendier åt konstnärer i övrigt anslås 800 000 kr. Vårt förslag innebär att det sammanlagda anslaget till konstnärsstipendier höjs från av Kungl. Maj:t föreslagna 1 214 000 kr. till 1 571 000 kr., dvs. med 357 000 kr.

Ökat bidrag till utställningar i utlandet

Kungl. Maj:t föreslår att bidraget till utställningar av svensk konst i utlandet skall behållas oförändrat under nästa budgetår. Det belopp som

föreslås, dvs. 100 000 kr., synes emellertid otillräckligt med hänsyn till de föreliggande behoven av statligt stöd på området. Landets konstnärsgesamfundningar har ursprungligen föreslagit att 200 000 kr. skall anslås för ändamålet, och detta krav återkommer i Svenska institutets senaste petita. Vi föreslår att riksdagen fastställer förevarande anslag till det nämnda högre beloppet.

Procentregelns återinförande

Vårt och andras förslag vid föregående års riksdag om återinförande av den s. k. procentregeln fick positivt gensvar. Riksdagen beslöt således hemställa hos Kungl. Maj:t att frågan om återinförande av denna regel skulle bli föremål för förnyad prövning, så att i anslagen till statliga byggnader måtte inräknas medel för konstnärlig utsmyckning ej understigande en procent av byggnadskostnaderna. Detta måste tolkas så att den sammanlagda medelsanvisningen i framtiden skall vara minst en procent av de sammanlagda kostnaderna för uppförande av statliga byggnader.

I proposition nr 103 har förslag enligt riksdagens begäran om återinförande av procentregeln inte lämnats. Däremot föreslår Kungl. Maj:t att bidraget till utsmyckning av statliga byggnader fördubblas från 500 000 kr. till en miljon kr., vilket innebär att anslaget kommer väsentligt närmare den kostnad som en tillämpning av procentregeln skulle medföra. I avvaktan på regelns återinförande finner vi att man bör ytterligare närma sig en sådan beräknad kostnad. Som ett provisorium bör därför 1,5 miljon kr. anslås till utsmyckning av statliga byggnader under nästa budgetår. Vårt förslag på denna punkt överensstämmer med det förslag som framförs i statens konstråds petita.

De förslag till ökat kulturstöd som vi föreslår i denna motion innebär en ökning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 957 000 kr. under nästa budgetår.

Under hänvisning till det anförda hemställer vi,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 103 må

1. besluta att anslå 1 571 000 kr. till konstnärstipendier under nästa budgetår i överensstämmelse med de riktlinjer beträffande fördelningen av denna summa som anges i motionen och således till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 357 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 1 571 000 kr.,

2. besluta att anslå ytterligare 100 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag om 100 000 kr. till utställningar i utlandet i syfte att därigenom skapa en ökad kännedom utomlands om svensk konst och således till *Utställningar av svensk konst*

i utlandet för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.,

3. besluta att anslå ytterligare 500 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag om 1 000 000 kr. till utsmyckning av statliga byggnader i syfte att underlätta ett återinförande av procentregeln och således till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr., samt

4. i övrigt beakta de synpunkter — särskilt beträffande innehållet i ett samlat kulturpolitiskt program — som ovan i motionen anförts.

Stockholm den 2 april 1963

Ingrid Gärde Widemar

Olof Hammar

Brita Elmén